

УДК 336.1:351

JEL classification: H51, I30, J01, O18,
R51, P35

Ірина ГРИНЧИШИН

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
відділ регіональної фінансової політики,
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені
М. І. Долішнього НАН України»
E-mail: i.hrynchyshyn@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-0339-9227
Researcher ID: AAC-9590-2021

© Ірина Гринчишин, 2021

Отримано: 03.02.2021 р.
Прорецензовано: 14.02.2021 р.
Рекомендовано до друку: 24.02.2021 р.
Опубліковано: 24.02.2021 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Ірина Гринчишин (Україна)

БЮДЖЕТНИЙ КОНТРОЛЬ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Системний підхід до організації бюджетного контролю в частині дотримання законності та ефективності використання бюджетних ресурсів покликаний сприяти дієвості бюджетної політики органів місцевого самоврядування.

Мета. Визначення особливостей здійснення бюджетного контролю в контексті формування та реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування.

Метод (методологія). Застосовано методи логічного узагальнення, аналізу, порівняння та синтезу для означення особливостей бюджетного контролю в контексті формування та реалізації бюджетної політики.

Результати. Встановлено, що бюджетний контроль розглядається науковцями з певної дослідницької позиції, а саме як: різновид спеціалізованого державного фінансового контролю, складова управлінської діяльності органів влади та місцевого самоврядування, фінансово-контрольна функція уповноважених суб'єктів та громадськості. Охарактеризовано особливості бюджетного контролю в контексті формування та реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування та запропоновано такі напрями його вдосконалення: формування комплексної системи бюджетного контролю в контексті формування та реалізації бюджетної політики; уніфікація функцій органів державного бюджетного контролю в цілях недопущення надмірних та необґрунтованих втручання у діяльність органів місцевого самоврядування із забезпеченням інформаційного та комунікаційного обміну між органами місцевого самоврядування та зовнішніми контролюючими органами; створення підрозділу внутрішнього бюджетного контролю відповідно до визначеної організаційної структури органів місцевого самоврядування із відповідним документальним забезпеченням порядку його здійснення; використання інструментарію громадського контролю поряд із державним в напрямі підвищення ефективності діяльності органів влади, мінімізації ризиків порушень і зловживань у фінансовій сфері, що у свою чергу сприятиме підвищенню рівня довіри жителів територіальної громади та їхній безпосередній участі у місцевому самоврядуванні.

Гринчишин І. Бюджетний контроль в контексті формування та реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 1. С. 81-89.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2021.01.081>

Ключові слова: бюджет; бюджетний контроль; державний фінансовий контроль; громадський контроль; територіальна громада; орган місцевого самоврядування; бюджетна політика органів місцевого самоврядування.

UDC 336.1:351

JEL classification: H51, I30, J01, O18,
R51, P35

Iryna HRYNCHYSHYN

PhD in Economics,
Senior Research Fellow,
Department of Regional Financial Policy,
M. I. Dolishniy Institute of Regional Research of
the National Academy of Sciences of Ukraine,
Ukraine

E-mail: i.hrynchyshyn@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-0339-9227

Researcher ID: AAC-9590-2021

© Iryna Hrynchyshyn, 2021

Received: 03.02.2021

Revised: 14.02.2021

Accepted: 24.02.2021

Online publication date: 24.02.2021

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Iryna Hrynchyshyn (Ukraine)

BUDGET CONTROL IN THE CONTEXT OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF BUDGET POLICY OF LOCAL GOVERNMENT BODIES

ABSTRACT

Introduction. A systematic approach to the organization of budgetary control in terms of compliance with the law and the efficient use of budgetary resources is designed to promote the effectiveness of fiscal policy of local governments.

Goal. Determining the features of budget control in the context of formation and implementation of budget policy of local governments.

Method (methodology). Methods of logical generalization, analysis, comparison and synthesis are used to determine the features of budget control in the context of formation and implementation of budget policy.

Results. It is established that budget control is considered by scientists from a certain research position, namely as: a kind of specialized state financial control, a component of management activities of government and local government, financial control function of authorized entities and the public. The peculiarities of budget control in the context of formation and implementation of budget policy of local governments are described and the following directions of its improvement are offered: formation of complex system of budget control in the context of formation and implementation of budget policy; unification of functions of state budget control bodies in order to prevent excessive and unjustified interference in the activities of local self-government bodies with the provision of information and communication exchange between local self-government bodies and external controlling bodies; creation of a subdivision of internal budget control in accordance with the determined organizational structure of local self-government bodies with appropriate documentary support of the procedure for its implementation; use of tools of public control along with the state in order to increase the efficiency of government, minimize the risks of violations and abuses in the financial sector, which in turn will increase the level of trust of residents of the local community and their direct participation in local government.

Hrynchyshyn, I. (2021). Budget control in the context of formation and implementation of budget policy of local government bodies. *Economic analysis*, 31 (1), 81-89.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2021.01.081>

Keywords: budget; budget control; state financial control; public control; local community; local government; budget policy of local governments.

Вступ

Трансформаційні процеси в бюджетній сфері вказують на зміну організації бюджетних відносин у розрізі рівнів публічного управління, особливостей формування, розподілу та використання бюджетних ресурсів. При цьому потреба в обґрунтуванні особливостей здійснення бюджетного контролю потребує окреслення його специфіки в контексті формування та реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням бюджетного контролю присвячені праці багатьох вчених, серед них: Т. Г. Бондарук, О. І. Вацлавський, О. П. Гетманець, М. П. Гупаловська, П. П. Латковський, З. М. Лободіна, О. П. Кириленко, І. З. Сторонянська та інші. Водночас, здійснення бюджетного контролю відбувається в нових умовах трансформації підходів до функціонування органів місцевого самоврядування (повноважень, функцій та бюджетних ресурсів), так і організації бюджетного контролю складової фінансового контролю загалом. Зазначене підтверджує актуальність наукових пошуків в напрямі обґрунтування теоретико-методологічних та практичних засад вдосконалення бюджетного контролю в цілях підвищення дієвості бюджетної політики органів місцевого самоврядування.

Мета та завдання статті

Метою статті є визначення особливостей здійснення бюджетного контролю в контексті формування та реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження

Забезпечення добробуту населення територіальних громад залежить від їхньої бюджетної спроможності. З цієї позиції формування та реалізація бюджетної політики органів місцевого самоврядування вказує на потребу як узгодження стратегічних орієнтирів розвитку територіальних громад з їхніми фінансовими можливостями, так і забезпечення збалансованості місцевих бюджетів та пошуку резервів для збільшення доходів, використання яких дозволить посилити бюджетну спроможність територіальної громади та підвищити рівень надання публічних послуг її жителям.

Українські вчені не дійшли згоди щодо теоретичного визначення самого поняття «бюджетний контроль». В найзагальнішому вигляді бюджетний контроль досліджується з кількох наукових позицій:

– як складову управлінської діяльності (М. Гупаловська), що спрямована на виявлення

відхилень у процесі формування доходів і використання грошових коштів державного і місцевих бюджетів, а також своєчасне прийняття коригувальних та превентивних заходів [1];

– як різновид спеціалізованого державного фінансового контролю (В. Чернадчук), що передбачає діяльність уповноважених бюджетним законодавством органів та їх посадових осіб з перевірки виконання вимог бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу [2];

– як фінансово-контрольну функцію уповноважених суб'єктів і громадськості (О. Гетманець), що здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу та рівнях бюджетної системи притаманними методами з метою дотримання бюджетного законодавства всіма його учасниками [3].

Широкий дослідницький фокус та потреба комплексного окреслення теоретичного ядра дослідження потребує його розгляду відносно інших категорій: «фінансова політика», «бюджетна політика», «бюджетна система», «бюджетний механізм» та «бюджет». У підтвердження вказаної позиції наведемо узагальнені підходи вітчизняних науковців до їхнього трактування (табл. 1).

Вважаємо, що дослідження особливостей бюджетного контролю на державному та місцевому рівнях найповніше можна охарактеризувати через означення сутності публічних (суспільних) та місцевих фінансів. З цієї точки зору А. Нечай вказує, що місцеві фінанси «як важлива складова публічних фінансів, місцеві фінанси виникають з приводу об'єктів, що перебувають у спільній власності жителів громади (комунальна власність), пов'язані із задоволенням одного із видів публічного інтересу, територіального інтересу, який визнано органами місцевого самоврядування; виникають з метою задоволення потреб держави, регіонів, територіальних громад; регулюються встановленням владних приписів органів місцевого самоврядування [13].

Отже, формування та реалізація бюджетної політики на місцевому рівні передбачає визначення органом місцевого самоврядування цілей та напрямів розвитку бюджетних відносин і методів їхньої реалізації у взаємозв'язку зі стратегічними пріоритетами економічного та соціального розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Матеріальним втілення реалізації бюджетної політики є місцевий бюджет, який з іншими бюджетами складає бюджетну систему України.

Таблиця 1. Узагальнення підходів до трактування основних фінансових понять та категорій, пов'язаних з категорією «бюджетний контроль»

№ з/п	Автор	Визначення
1.		Бюджетна політика
1.1	Дем'янишин В. [4]	діяльність органів державної влади, державного управління та місцевого самоврядування з визначення стратегічної мети, напрямів, завдань і пріоритетів розвитку бюджетних відносин, засобів бюджетної тактики для їхнього досягнення, а також застосування цих засобів.
1.2	Лисяк Л., Сальникова Т. [5]	характеризує процеси перерозподілу ВВП для виконання державою її функцій і забезпечення загальносуспільних потреб шляхом надання суспільних благ, формується як вагомий елемент впливу на різні суспільні процеси, як складний інструмент регулювання соціального та економічного розвитку суспільства.
1.3	Василик О., Павлюк К. [6]	основною метою бюджетної політики є оптимальний розподіл валового внутрішнього продукту між галузями народного господарства, соціальними групами населення, територіями
2.		Бюджетна система
2.1	Пасічник Ю. [7]	відображає сукупність усіх видів бюджетів, що створюються в даній країні відповідно до її бюджетного устрою. Бюджетний устрій визначає, яким чином здійснюється побудова бюджетної системи.
2.2	Луніна І., Кириленко О., Лучка А. [8]	сукупність бюджетів держави та її адміністративно-територіальних утворень (державний бюджет та місцеві бюджети відповідно), побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устрою і врегульована нормами права
3		Бюджетний механізм
3.1	Кохан І. [9]	складна й динамічна економічна категорія, яка, з одного боку, виступає як сукупність форм, методів і заходів організації бюджетних відносин у державі, а з іншого боку, матеріальним утіленням фінансових відносин та їх практичного застосування для досягнення відповідних цілей і завдань, визначених бюджетною політикою держави.
3.2	Прядко В., Сокровольська Н. [10]	комплекс заходів дій, покликаних перетворювати відносини між суб'єктами бюджетного процесу (і не тільки) у фінансові ресурси.
4.		Бюджет
4.1.	Загородній А. [11]	грошові відносини, що виникають між державою та підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, з приводу утворення фонду грошових засобів і його використання на розширене відтворення
4.2.	Єпіфанов А., Сало І., Д'яконова І. [12]	є формою планомірного накопичення і використання коштів для забезпечення функцій, здійснюваними органами державної влади, регіонального та місцевого самоврядування

Джерело: згруповано автором на основі джерел, вказаних у таблиці.

Формування та реалізація бюджетної політики органів місцевого самоврядування здійснюється через бюджетні механізми під якими ми пропонуємо розуміти сукупність відносин різних рівнів публічного управління, пов'язаних із формуванням бюджетних ресурсів за допомогою власних та інтервенційних інструментів: дотування, субсидування, кредитування, запозичення, спільне фінансування; розподіл їх відповідно до стратегічних пріоритетів функціонування територіальної громади та ефективне використання в частині досягнення якісних параметрів добробуту територіальної громади [14]. Механізм бюджетного контролю як складова бюджетної політики органів місцевого самоврядування передбачає дотримання

відповідного законодавства щодо належного формування, розподілу та ефективного використання бюджетних ресурсів. Зважаючи на вище викладене, бюджетний контроль охоплює усі стадії бюджетного процесу.

Нам імпонує підхід М. Б. Гупаловської, яка зазначає, що бюджетний контроль є особливою сферою діяльності, «соціально-економічне призначення якої визначається триєдиною детермінованістю на рівнях громадського, представницько-законодавчого та управлінсько-виконавчого впливу, що реалізується діями органів законодавчої, виконавчої влади та громадськістю» [1]. Зважаючи на це, серед видів бюджетного контролю слід виокремлювати: державний

бюджетний контроль, що є складованою державного фінансового контролю; внутрішній муніципальний бюджетний контроль (бюджетний контроль органів місцевого самоврядування); громадський бюджетний контроль.

Правовим підґрунтям державного бюджетного контролю є Бюджетний Кодекс України, Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», Закон України «Про Рахункову палату», постанова Кабінету Міністрів України «Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів»; розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки», «Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах» та інші.

За даними Державної казначейської служби України станом на 01.09.2020 р., в Україні налічувалося більше 12,5 тис. державних та 60,9 тис. комунальних підприємств, установ та організацій – розпорядників та одержувачів бюджетних коштів з державного та місцевих бюджетів. Однак, як зауважують експерти «цілісної системи контролю у сфері публічних фінансів в Україні поки що не створено» [15]. Вітчизняна система бюджетного контролю перебуває у стані трансформації і потребує удосконалення як на рівні нормативного регулювання, так і на рівні підвищення інституційної спроможності.

Зовнішній бюджетний контроль як складова державного фінансового контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні здійснюється: Міністерство фінансів України, Рахункова палата України, Державна аудиторська служба України, Державна казначейська служба України, Державна фіскальна служба та інші [16].

За результатами оцінки стану використання всіх наявних можливостей збільшення дохідної частини бюджету територіальних громад Державною аудиторською службою України встановлено, що бюджетом громади протягом досліджуваного періоду втрачено можливість отримати додаткові надходження через низку причин, які у багатьох випадках є системними та типовими, серед них: запровадження ставок податку на нерухоме майно нижче максимального рівня визначеного законодавством, недоліки з управління майном комунальної власності, відсутність заходів з оптимізації освітньої мережі та інші (табл. 2).

Внутрішній бюджетний контроль як один із його видів, здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України. Починаючи з 2021 р. законодавчо визначено потребу створення у територіальній

громаді фінансового органу «як установи, що відповідно до законодавства України здійснює функції зі складання, виконання місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету». Утворення та діяльність фінансового органу місцевого самоврядування здійснюються задля якісного та ефективного виконання визначених законодавством повноважень. Зазначимо, що зазначені зміни унеможливили виконання цих функцій безпосередньо головою територіальної громади [18].

Дослідженням бюджетного контролю на предмет видів та повноти здійснення його заходів відповідним фінансовим органом потребує прийняття управлінських рішень в частині за дотриманням законності та ефективності використання бюджетних коштів. Ефективність використання коштів місцевого бюджету залежить в першу чергу від послідовності дій місцевого органу влади та його зацікавленості у підвищенні фінансової спроможності територіальної громади. Головним розпорядником коштів бюджету територіальних громад є виконавчий комітет відповідної ради. Також, до мережі можуть входити й інші одержувачі бюджетних коштів, наприклад, комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги», комунальні підприємства у сфері благоустрою тощо.

Свідченням неналежної організації стану внутрішнього контролю є дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів щодо порядку складання, розгляду, затвердження та виконання кошторисів; складання фінансової та бюджетної звітності; ведення касових операцій та розрахунків з підзвітними особами; оплати праці; розрахункової дисципліни утворення та використання власних надходжень; капітального будівництва, реконструкції та ремонту; стану збереження та використання майна; законодавства у сфері закупівель тощо [17].

Громадський бюджетний контроль слід розглядати як важливу складову комплексної системи бюджетного контролю, що має на меті встановлення відповідності бюджетних видатків визначеним цілям; зменшення незаконного та нецільового використання бюджетних коштів. Окрім цього, громадський бюджетний контроль як інструмент громадської оцінки ступеня виконання органами місцевого самоврядування їхніх завдань є способом узгодження візії жителів територіальної громади та органів місцевого самоврядування щодо бюджетного забезпечення пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку громади.

Таблиця 2. Деякі приклади виявлених бюджетних порушень за результатами

ОТГ	Виявлені бюджетні порушення	Недоотриманий обсяг надходжень, тис. грн
Ротмістрівська територіальна громада Черкаської області	Запровадження ставок податку на нерухоме майно нижче максимального рівня визначеного законодавством	533,87
	Недоліки з управління майном комунальної власності	128,48
	Відсутність застосування розміру пайової участі на рівні 10 % загальної кошторисної вартості будівництва для нежитлових будівель та споруд	993,9
	Здійснення видатків по незахищених статтях та преміювання працівників бюджетної сфери за наявності заборгованості із захищених статей витрат	3341,92 3378,81
	Відсутність Програми та плану оптимізації мережі закладів освіти	6992,63
	Спрямування коштів місцевого бюджету на утримання посади касира при відсутності операцій з приймання та видавання готівкових грошових коштів та ін. операцій	734,25
	Відсутність контролю за повнотою укладення та зволікання з переукладанням договорів на надання послуг з водопостачання, своєчасністю і повнотою проведення розрахунків за надані послуги, затвердження економічно необґрунтованих тарифів	252,53
	Непокриття фактичних витрат на харчування дітей затвердженим розміром батьківської плати	563,52
Грабовецька територіальна громада Львівської області	Недоотримання надходжень ПДФО через його сплату не за фактичним місцезнаходженням	1008,0
	Відсутність в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно відомостей про об'єкти житлової нерухомості, що є базою для нарахування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	942,7
	Недоотримання надходжень земельного податку від підприємства, що припинило діяльність та не вчасно не передано у підпорядкування відповідного міністерства	3373,4
	Законодавча ініціатива щодо надання ПАТ «Укрзалізниця» пільги зі сплати земельного податку за земельні ділянки	68,5
	Недостатній контроль за внесенням змін до договорів оренди земельних ділянок в частині приведення їх умов до актуальних даних	195,7
	Невиконання підрядником взятих на себе зобов'язань щодо виготовлення документації з нормативної грошової оцінки	19,7
	Недостатній контроль за використанням земель, а також недостатня робота щодо укладання договорів оренди земельних ділянок	717,2
	Недоліки в організації роботи щодо існуючого стану збереження, обліку та використання комунального майна територіальної громади	691,5
	Утримання малокомплектної СЗОШ із значною часткою учнів на індивідуальній формі навчання та відсутність заходів з оптимізації освітньої мережі	427,7
	Недосконалість механізму розподілу коштів медичної субвенції та укладення договорів на надання послуг вторинної медичної допомоги без врахування фактично пролікованих мешканців громади	696,6
Спрямування коштів на надання фінансової підтримки збитковому комунальному підприємству	57,3	
Набутівська територіальна громада Черкаської області	Запровадження ставок податку на нерухоме майно нижче максимального рівня визначеного законодавством	1252,47
	Недоліки з управління майном комунальної власності	19,80
	Нерозміщення вільних залишків коштів на депозитних рахунках у банку	120,6
	Фінансування програм, які повинні фінансуватись з бюджетів інших рівнів публічного управління, в т.ч. і ДБУ	79,73
	Фінансування суспільних послуг споживачам інших ОТГ без належного відшкодування таких видатків	210,5

Джерело: згруповано автором на основі [17].

З огляду на це, вважаємо, що забезпечення доступності та відкритості інформації щодо формування, розподілу та використання бюджетних коштів є необхідним елементом здійснення громадського бюджетного контролю. В Україні створено правове підґрунтя для можливості здійснення функції громадського контролю. Так, згідно чинних законів України «Про відкритість використання публічних коштів», «Про доступ до публічної інформації» та «Про здійснення державних закупівель» передбачено публічність та прозорість використання публічних коштів, що дозволяє застосовувати, зокрема, громадський бюджетний контроль у цій сфері.

Синхронізація єдиних вимог до інформаційного забезпечення місцевих бюджетів дозволить забезпечити прозорість фінансових потоків, підвищити платіжну та звітну дисципліну, цільове використання бюджетних ресурсів, своєчасне та належне надання якісних публічних послуг. Таким чином, робота з інструментами відкритих даних дозволяє з одного боку здійснювати громадський бюджетний контроль, а з іншого – підвищувати ефективність роботи органу місцевого самоврядування в частині уникнення та виправлення виявлених порушень, а також пошуку додаткових резервів та уникнення неефективних бюджетних витрат. Серед таких інструментів слід виокремити:

- єдиний веб-портал використання публічних коштів (spending.gov.ua) [19], який дозволяє відстежувати трансакції, пов'язані з рухом бюджетних ресурсів; містить інформацію про розпорядників бюджетних ресурсів та організації, що співпрацюють з ними;
- державний веб-портал «Open Budget» [20], що базується на технології Світового банку та дозволяє отримати інформацію щодо обсягу затвердженого бюджету відповідної громади та його використання, візуалізувати бюджетні дані та здійснювати порівняння бюджетів різних територіальних громад.
- портал реєстру проектів МФО (IFIs projects) [21], що містить інформацію про проекти, які реалізуються у територіальній громаді із залученням коштів міжнародних фінансових організацій. На порталі у доступній формі оприлюднена інформація по проектах, а також є статистика для розуміння динаміки використання коштів по роках та структури фінансування проектів за галуззю реалізації, за кредиторами та відповідальними виконавцями.

Окремо наголосимо, що для здійснення громадського контролю важливим є оприлюднення публічної інформації щодо формування, розподілу та використання бюджетних ресурсів органами місцевого самоврядування на офіційних веб-сайтах. Така бюджетна інформація має бути не тільки достовірно та доступною, а й актуальною, зрозумілою, наочною та зрозумілою для сприйняття.

Висновки

Таким чином, виявлення особливостей здійснення бюджетного контролю в контексті формування та реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування потребує вжиття заходів у таких напрямках:

- формування комплексної системи бюджетного контролю в контексті формування та реалізації бюджетної політики щодо виявлення та виправлення виявлених порушень, а також пошуку додаткових резервів та уникнення неефективних бюджетних витрат;
- уніфікація функцій органів державного бюджетного контролю в цілях недопущення надмірних та необґрунтованих втручання у діяльність органів місцевого самоврядування із забезпеченням інформаційного та комунікаційного обміну між органами місцевого самоврядування та зовнішніми контролюючими органами, а також між структурними підрозділами в територіальній громаді;
- створення підрозділу внутрішнього бюджетного контролю або ж передача цієї функції уже діючому підрозділу відповідно до визначеної організаційної структури органів місцевого самоврядування із відповідним документальним забезпеченням порядку його здійснення постійного моніторингу з метою забезпечення виявлення та оцінки відхилень у функціонуванні системи внутрішнього контролю та/або окремих його елементів та вжиття заходів для усунення таких відхилень;
- використання інструментарію громадського контролю поряд із державним в напрямі підвищення ефективності діяльності органів влади, мінімізації ризиків порушень і зловживань у фінансовій сфері, що у свою чергу сприятиме підвищенню рівня довіри жителів територіальної громади та їхній безпосередній участі у місцевому самоврядуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гупаловська М. Б. Бюджетний контроль: реалії сьогодення та шляхи удосконалення. *Наукові записки. Серія "Економіка"*. 2012. Вип. 19. С. 18–21.
2. Чернадчук В. Д. Бюджетний контроль: поняття та сутність. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 11. С. 74–76.
3. Гетманець О. П. Напрямки удосконалення внутрішнього бюджетного контролю. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 4. С. 91–94.
4. Дем'янишин В. Г. Бюджетний механізм держави: сутність та роль у регулюванні соціально-економічних процесів. *Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць*. Київ, 2007. Вип. 11 (78). С. 3–11.
5. Лисяк Л. В., Сальникова Т. В. Напрямки вдосконалення бюджетної політики України в умовах децентралізації. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2017. № 2 (58). С. 42–56.
6. Василик В. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси. Київ: Нюс, 2002. 212 с.
7. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. Київ: Знання-Прес, 2002. 495 с.
8. Луніна О. І., Кириленко О. П., Лучка А. В. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів. Київ, 2010. 320 с.
9. Кохан І. В. Бюджетний механізм як суспільно-економічна категорія. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. Вип. 7(2). С. 402–406.
10. Прядко В. В., Сокровольська Н. Я. Гносеологічні аспекти функціонування бюджетного механізму. *Економічний аналіз-XXI*. 2014. № 11–12. С. 53–56.
11. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
12. Єпіфанов А., Сало І., Д'яконова І. Бюджет і фінансова політика України. Київ: Наук. думка, 1997. 303 с.
13. Нечай А. А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків. Чернівці: Рута, 2004. 264 с.
14. Гринчишин І. М. Добробут територіальної громади: фінансове забезпечення в умовах нової парадигми регіонального розвитку / за наук. ред. І. З. Сторонянської; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2020. 380 с.
15. Крупник А., Дуліна О. Державний та громадський контроль у бюджетній сфері: синергія поєднання. URL: <https://samoorg.com.ua/blog/2020/12/03/derzhavnyj-i-gromadskij-kontrol-u-byudzhethnij-sferi-synergiya-poyednannya/> (дата звернення: 02.01.2021).
16. Зорій Н. М., Мельник Н. Г. До питання вдосконалення інструментарію бюджетного контролю. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Економіка. 2013. Вип. 23. С. 161–164.
17. Звіти Державної аудиторської служби України. URL: <https://dasu.gov.ua/> (дата звернення: 04.01.2021).
18. Фінансові органи в громадах: експерти розповіли про особливості їх створення та діяльності URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12908> (дата звернення: 05.01.2021).
19. Портал реєстру проектів МФО. URL: <https://proifi.gov.ua/?p=index>. (дата звернення: 04.01.2021).
20. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/> (дата звернення: 04.01.2021).
21. Онлайн-платформа «Відкритий бюджет» URL: <https://openbudget.gov.ua/>. (дата звернення: 03.01.2021).

REFERENCES

1. Chernadchuk, V. D. (2002). Byudzhethny kontrol': ponyattya ta sutnist' [Budget control: concept and essence]. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 11, 74–76. [in Ukrainian].
2. Hupalov'ska, M. B. Byudzhethny kontrol': realiyi s'ohodennya ta shlyakhy udoskonalennya [Budget control: current realities and ways to improve]. *Naukovi zapysky. Seriya "Ekononika"*, 19, 18–21. [in Ukrainian].
3. Hetmanets O.P. (2007). Napryamky udoskonalennya vnutrishn'oho byudzhethnoho kontrolyu [Directions for improving internal budget control]. *Visnyk hospodars'koho sudochynstva*, 4, 91–94. [in Ukrainian].
4. Dem'yanyshyn, V. H. (2007). Byudzhethny mekhanizm derzhavy: sutnist' ta rol' u rehulyuvanni sotsial'no-ekonomichnykh protsesiv [Budget mechanism of the state: the essence and role in the regulation of socio-economic processes]. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini: zbirnyk naukovykh prats'*, 11 (78), 3–11. [in Ukrainian].
5. Lysyak, L. V., Sal'nykova, T. V. (2017). Napryamy vdoskonalennya byudzhethnoyi polityky Ukrainy v umovakh detsentralizatsiyi [Directions for improving the budget policy of Ukraine in the context of decentralization]. *Naukovyy pohlyad: ekonomika ta upravlinnya*, 2 (58), 42–56. [in Ukrainian].
6. Vasylyk, V. D., Pavlyuk, K. V. (2002). *Derzhavni finansy* [Public Finance]. Kyiv: Nios. [in Ukrainian].
7. Pasichnyk, YU. V. (2002). *Byudzhethna systema Ukrayiny ta zarubizhnykh krayin*. [Budget system of Ukraine and foreign countries]. Kyiv: Znannya-Pres. [in Ukrainian].
8. Lunina, O. I., Kyrylenko, O. P., Luchka, A. V. (2010). *Dyversyfikatsiya dokhodiv mistsevykh byudzhethiv* [Diversification of local budget revenues]. Kyiv. [in Ukrainian].
9. Kokhan, I. V. (2011). Byudzhethny mekhanizm yak suspil'no-ekonomichna katehoriya. [Budgetary mechanism as a socio-economic category]. *Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, 7(2), 402–406. [in Ukrainian].

www.econa.org.ua

10. Pryadko, V. V., Sokrovol's'ka, N. YA. (2014). Hnoseolohichni aspekty funkcionuvannya byudzhetnoho mekhanizmu [Epistemological aspects of the functioning of the budgetary mechanism]. *Ekonomichnyy analiz-XXI*, 11-12, 53–56. [in Ukrainian].
11. Zahorodniy, A. H. (2007). *Finansovo-ekonomichnyy slovnyk* [Financial and economic dictionary]. Kyiv: Znannya. [in Ukrainian].
12. Yepifanov, A., Salo, I., Dyakonova, I. (1997). *Byudzhet i finansova polityka Ukrainy* [Budget and financial policy of Ukraine]. Kyiv: Nauk. dumka. [in Ukrainian].
13. Nechay, A. A. (2004). *Problemy pravovoho rehulyuvannya publichnykh finansiv ta publichnykh vydatkiv* [Problems of legal regulation of public finances and public expenditures]. Chernivtsi: Ruta. [in Ukrainian].
14. Hrynychshyn, I. M. (2020). Dobrobut terytorial'noyi hromady: finansove zabezpechennya v umovakh novoyi paradyhmy rehional'noho rozvytku [The well-being of the territorial community: financial support in terms of a new paradigm of regional development]. L'viv: DU «Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M. I. Dolishn'oho NAN Ukrainy». [in Ukrainian].
15. Krupnyk, A., Dulina, O. (2020). *Derzhavnyy ta hromads'kyy kontrol' u byudzhetniy sferi: synerhiya poyednannya* [State and public control in the budget sphere: synergy of combination]. Retrieved from: <https://samoorg.com.ua/blog/2020/12/03/derzhavnyj-i-gromadskyy-kontrol-u-byudzhetnij-sphere-synergy-poyednannya/> [in Ukrainian].
16. Zoriy N. M., Mel'nyk N. H. (2013). Do pytannya vdoskonalennya instrumentariyu byudzhetnoho kontrolyu [On the issue of improving the tools of budget control]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya"*. *Ekonomika*, 23, 161–164. [in Ukrainian].
17. Finansovi orhany v hromadakh: eksperty rozpovily pro osoblyvosti yikh stvorennya ta diyal'nosti [Financial bodies in communities: experts told about the peculiarities of their creation and activity]. Retrieved from: <https://decentralization.gov.ua/new/s/12908>. [in Ukrainian].
18. Zvity Derzhavnogo audytors'koyi sluzhby Ukrainy [Reports of the State Audit Service of Ukraine] (2021). Retrieved from: <https://dasu.gov.ua/> [in Ukrainian].
19. Portal reyestru proektiv MFO [Portal of the register of MFI projects] (2021). Retrieved from: <https://proifi.gov.ua/?p=index> [in Ukrainian].
20. Yedynyy veb-portal vykorystannya publichnykh koshtiv [Unified web portal for the use of public funds] (2021). Retrieved from: <https://spending.gov.ua/new/> [in Ukrainian].
21. Onlayn-platforma «Vidkrytyy byudzhet» [Online platform «Open Budget»] (2021). Retrieved from: <https://openbudget.gov.ua/> [in Ukrainian].